

2. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 45. – Ст. 358.

3. Про реабілітацію інвалідів в Україні: Закон України від 6 жовтня 2005 року // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 2-3. – Ст. 36.

4. Порядок надання інвалідам та дітям-інвалідам реабілітаційних послуг, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. № 80.

Соловійов О.В.,

ас. кафедри трудового права Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ЩОДО КОЛА ОСІБ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ОBOB'ЯЗКОВОМУ ДЕРЖАВНОМУ СОЦІАЛЬНОМУ СТРАХУВАННЮ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Центральною ланкою будь-якого інституту права соціального забезпечення, у тому числі й інституту обов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, є особа, яка знаходиться в скрутному фінансовому стані. У відносинах по обов'язковому соціальному страхуванню від нещасних випадків на виробництві є дві таких категорії осіб: застраховані, потерпілі від нещасного випадку на виробництві, та особи, що мають право на забезпечення по обов'язковому соціальному страхуванню від нещасних випадків на виробництві.

Застрахована особа – це особа, чий інтерес виступає об'єктом страхування, вона є головним учасником всіх відносин по обов'язковому соціальному страхуванню від нещасних випадків на виробництві. З визначення, яке дано в статті 8 Закону України № 1105-XIV від 23.09.1999 «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, що спричинили втрату працездатності», можна зробити висновок про те, що застрахована особа є будь-яка особа, яка працює на умовах трудового договору (контракту), включаючи іноземців і особи без громадянства, а також

фізичної особи, які утримуються у виправних, лікувально-трудовах, виховно-трудовах закладах та залучаються до трудової діяльності на виробництві цих установ або на інших підприємствах за спеціальними договорами. До того ж, обов'язковому страхуванню від нещасних випадків на виробництві підлягають учні та студенти навчальних закладів, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти, залучені до будь-яких робіт під час, перед або після занять; під час занять, коли вони набувають професійних навичок; у період проходження виробничої практики (стажування), виконання робіт на підприємствах. На наш погляд, було б доцільно доповнити закон положенням, відповідно до якого застрахованими будуть також вважатися особи, що виконують роботу за цивільно-правовим договором, у якому передбачена умова про сплату страхових внесків страховику.

Однак, моменти виникнення в різних категорій застрахованих права на забезпечення по обов'язковому соціальному страхуванню від нещасних випадків на виробництві не збігаються, тому що відносини по обов'язковому соціальному страхуванню між працівником і роботодавцем виникають з моменту укладення трудового договору, а не з моменту сплати страхових внесків, несплата роботодавцем внесків на всі види обов'язкового соціального страхування не позбавляє прав на забезпечення по них.

Оскільки принцип аліментарності суперечить таким основним принципам організації обов'язкового соціального страхування, як принцип стабільності, який забезпечується еквівалентністю страхових внесків і виплат, а також загального обов'язкового характеру страхування, необхідно, за прикладом пенсійного законодавства, узгодити право застрахованих на забезпечення з обов'язковою сплатою страхових внесків за них, або шляхом їхнього вступу у відносини по обов'язковому соціальному страхуванню від нещасних випадків на виробництві в добровільному порядку, або, на наш погляд, представляється доцільним також покладання в майбутньому обов'язку по сплаті частини страхових внесків із заробітку застрахованих осіб.

У науковій літературі досить широкого поширення набула точка зору про те, щоб поширити обов'язкове соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві на осіб, які виконують роботи або надають послуги за цивільно-правовими договорами, незалежно від сплати цими особами добровільних страхових внесків.

На нашу думку, подібні ініціативи заслуговують підтримки хоча б з тієї причини, що йдуть у розвиток норм Конституції України й Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Оскільки у відповідність із першим актом праця вільна, а у відповідність із другим соціальне страхування є формою захисту всього економічно активного (працюючого, зайнятого) населення від соціальних ризиків, соціальне страхування не повинне замикатися тільки на одній з його форм (найманій праці) і тому повинне охоплювати все зайняте населення.

Як будь-який суб'єкт правовідносин, застраховані повинні мати правоздатність і дієздатність. У більшості випадків вони виникають одночасно, хоча зі зміною позиції законодавця щодо правосуб'єктності деяких категорій застрахованих, у даний час говорити про безумовну нерозривність правоздатності й дієздатності застрахованих немає ніяких підстав.

Правоздатність у сфері обов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві виникає одночасно або із трудовою, або із цивільно-правовою правоздатністю, тобто з моменту народження. Суб'єктивне право ж застрахованих осіб, що працюють за трудовим договором, у всіх випадках виникає від дня укладення трудового договору, фактично реалізуючись при настанні нещасного випадку на виробництві, який викликав тимчасову або постійну втрату працездатності, або смерть застрахованого. При цьому, необов'язково, щоб застрахований володів повністю або частково цивільною правоздатністю, тому що 7-літня дитина, що працює артистом цирку, також може бути застрахованою.

Щодо правового статусу застрахованих осіб варто погодитися з М.Ю.Федоровою у тому плані, що у відносинах по обов'язковому соціальному страхуванню вони володіють не тільки правами, але й обов'язками, оскільки статус застрахованих не обмежується тільки правом вимагати надання забезпечення у випадку наявності права на нього.

Тепер варто перейти до аналізу правового положення осіб, що мають право на забезпечення по обов'язковому соціальному страхуванню від нещасних випадків на виробництві у випадку смерті застрахованої особи. Необхідність введення даного суб'єкта в законодавство про обов'язкове соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві пояснюється тим, що працівник найчастіше утримує не тільки себе, але й осіб, у відношенні яких у нього є певні обов'язки по їхньому втримуванню.

Необхідно звернути увагу на те, що роботодавець отримує прибуток, за рахунок праці працівника, а в разі його каліцтва або смерті він може поставити в тяжкий стан не тільки самого працівника, але й інших осіб. Тому, забезпечення осіб, що втратили годувальника, є одним зі способів вираження солідарності членів суспільства одного перед іншими. При цьому, під втратою годувальника розуміється не тільки фактичну загибель годувальника в результаті нещасного випадку на виробництві, але й безвісна відсутність або оголошення померлого годувальника в результаті нещасного випадку на виробництві підтверджене в судовому порядку.

Кошти ж обов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, які надаються зазначеним особам у вигляді грошового забезпечення, дозволяють зм'якшити негативні наслідки настання страхового випадку, яким є смерть годувальника. Вигодопридбачи одержать тільки ті кошти, які їхній годувальник відклав би зі свого заробітку для того, щоб після його смерті від нещасного випадку на виробництві вони не втратили джерело свого існування.

Як правильно зауважили В.С.Андрєєв та Р.І.Іванова, правосуб'єктність зазначених осіб похідна від правосуб'єктності застрахованого, тому що вони одержують забезпечення по обов'язковому соціальному страхуванню від нещасних випадків на виробництві тільки у випадку його смерті, при цьому вони одержують забезпечення тільки в тому випадку, якщо загиблий годувальник підлягав обов'язковому соціальному страхуванню.

Веннікова В.В.,
аспірант кафедри трудового права Національного
університету «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КОМІСІЇ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ РОЗГЛЯДУ СКАРГ ГРОМАДЯН

Відповідно до діючого законодавства, кожен громадянин України має право на пенсійне забезпечення. Підстави і розмір пенсійних виплат визначаються законодавством. З часів незалежності